گۆڕان و كاريگەری سياسی لە گۆڕەپانی كوردستاندا …. شاخەوان سەنگاوی

كوردستان لە پێش بەرواری 25/7/2009 بە چەشنێ بوو كە هەوڵدان بۆ ڕەخنگرتن و قسەكردن لە سەر پارتە سياسيەكانی كوردستان و ئاراستەكردنيان بەرەو چاكسازی لە بوارەكانی ئابوری و سياسی و سەربازی و ئيداريدا قەتيس مابوو لە چوارچێوەی چەند وتارێك كە هەندێ جار بەشێوەيەكی ترس ئامێزانە لە پاكتاوكردنی گيانی نوسەرەكانی لە پەرەی كۆتايەكانی ڕۆژنامە و گۆڤارەكانی ئەو دەمەدا بلاودەكرايەوە .

بەڵام كاتێك گۆڕان هاتە نێو خەباتی سياسی باشورەوە هەر لە سەرەتاوە ئەو تەوقی بێدەنگيەی كە چارەكە سەدەيەك بوو هەردوو پارتی دەسلاتدار لە ژێر ناوی نەتەوەی مێگەل پەروەردەيان دەكرد … ورد و خاشكرد و وە تاكی كوردی فێری ئەوە كرد كە بتوانێ بە دەنگێكی بڵند قسە لە سەر چاكسازی وگۆڕانكاری و گەڕانەوەی مافە كەلەپچەكراوەكان بكا كە ئەمە باشترين سەرتا بوو . چونكە گۆڕان لە دەمێكدا هاتە نێو خەباتی سياسيوە كە كوردستان لە كەناری داڕمانی سياسی و ئيداری و ئەخلاقيدابوو ئەويش بەر ئەنجامی ئەو جۆرە لە ئيدارەدانەبوو كە لە لايەن كەسە پلە باڵاكانی هەر دوو پارتەوە پەيڕەو دەكرا لە كۆی جومگەكانی حكومەتدار ئەم هەرێمەدا .

هەر بۆيە چەمكی چاكسازی و ڕيفۆرم بوو بە ناسنامەيەك بۆ گۆڕان…. وە گۆڕانيش باش دەيزانی كە خواستی كۆمەڵگای كوردی بە شێوەيەكی ئانی بريتيە لە چاكسازی و ڕيفۆرم لە سەرجەم سێكتەرەكاندا وە ئەم چاكسازيانەش نايەتە دی ئەگەر لە پارتەكانەوە دەست پێنەكات ، چونكە پارتەكان (حزب) باشترين وەسيلەيە بۆ ڕيفۆرم و چاكسازی ، چونكە ترسان لە چاكسازی ترسانە لە پێشكەوتن و لە دەستدانی كورسيەكان . هێشتنەوەی كوردستانە لە نێو بازنەی ئەقليەتێكی پاوەنخوازی جەمسەر بەندی . هەر ئەمش بوە پاڵنەرێك كە وا لە گۆڕان بكا بە پێشكەشكردنی پڕۆژەی درێژ مەودا بە پەرلەمان ، هەنگاوی كردەی بنێت بۆ ڕيفۆرم و چاكسازی لە سێكتەرەكانی ئيداری و دارايی و سەربازی هەرێمی كوردستاندا ، والا كردنی ئەو دەرگا چاكسازيەی كە پارتەكان خۆيان چاركە سەدەيەك لە سەر خۆيان كوڵميان كردبوو چونكە

پارتەکانیش پێویستیان بە چاکسازی ریشەیی هەبوو لە بەر ئەوەیە هەرچەندە پارت لە کۆمەڵگاکەیدا کارابێت لە پەروەردەکردنی کادر . دروستکردنی هاولاتیەکی وشیار بۆڕاوکردنەوەی ڕۆشنبیری سیاسی لە پیادەکردنی بنەما سەرەکیەکانی دیموکراسی هێندە زوتر و زیاتر دەتوانین کەرەستەی ریفۆرم و چاکسایەکی هەمەلایەنە لە کۆمەڵگاکەدا بنیات بنرێت چونکە حزب هەوڵنی دروست بوونی هەیکەلی حکومەتداریە .

کاتێك گۆڕان وەکو پارتێك سەرەتای هەنگاوەکانی بە ئاراستەی چاکسازیی هەڵدەهێنا ، لە پریاسکەکەشیدا خاوەنی ستراتیژیەکی دیاری کراوبوو . وەڵامی ئەو پرسیارانەش ئامادەگی هەبوو کە گوێی ئێمە پێی رانەهاتبوو، چاکسازی بۆ ؟ ئامانج لە چاکسازی چین ؟ کەرەستەکانی چاکسازی چین . چاکسازی لە کوێ و چی پلە و پێستێکی هەرێمی کوردستاندا بکەین ؟

ئەویش لە ڕێگایی هەوڵدان بۆ بنیاتنانی زەمینەیەکی لە بار بۆ دەستەبەرکردنی ئاسایشی نەتەوەیی کە خۆیی دەبینێتەوە لە :

یەکەم : ئاسایشی سەربازی:

یەکێکە لەو مەسەلە هەرە ستراتیژیە گرنگەکان بۆ هەرێمی کوردستان ئەویش بە هۆی هەڵکەوتەی جوگرافیەکەی و زۆر و زەوەندی ئەو رێکەوتنانەی کە بێ پاکتاو کردنی کورد کراوە بە ڕابەرایەتی دەستەکانی ئەمڕۆمان لە ناوچەکەدا ئەویش خۆیی دەبینێتەوە لە .

• بنیاتنانی یەکە جۆراو جۆرەکانی سلکی سەربازی بە بەرزترین ستاندارده سەربازیە جیهانیەکان و هەنگاو نانە بۆ بەنیشتمان کردنی و پێگەیاندنی هێزە چەکدارەکان و دەرهێنانی لە ژێرچنگی پارت و تاکەکانی پارتەکان تا هێزەکانی پێشمەرگە ببن بە خاوەنی ئیرادەیەکی سەربەخۆ …کە بەشێوەیەکی کردەی لە لایەن سەرکردە سەربازیەکانی خۆیانەوە دەردەچوێنرێت ، وە هیچ کەس و لایەنێك بۆیی نەبێت ئاراستەیان بکات بۆ بەرژەوەندی تاسکی تاك و حزبگەرایەتی تا کوردستان بەدووربگیرێت لە دووبارە هەڵگیرسانەوەی شەڕی ناوخۆ ، سڕینەوەی سنورەکانی زۆنی سەوز و زەرد.

• جێبەجێکردنی سستەمی سەربازی چ بەشێوازی تجنید یاخود بە شێوازی خۆبەخشی .

• جۆراو جۆری چەك و سەرچاوەکانی دابینکردنی چەك بۆ هێزەکانی پێشمەرگە بەبێ بوونی ئینتمای حزبگەرایەتی ….هتد .

دووەم : ئاسایشی ئابووری :

روون و ئاشکرایە ئابووری شادەماری سەرەکی کۆمەڵگایە بۆ دابینکردنی ئاسایشی ئابووری کە ئەویش بە شێوەیەکی سەرەکی دەبێت

پەیڕەوی ئەم بابەتانە بکرێت .
• پلاندانانی ئابووری بە شێوەیەکی ئەکادیمی بەهەرسێ ئاستی (کورت مەودا ، مام ناوەند ، درێژ مەودا)
• سوود وەرگرتن لە داهات و سامان و سەروەتی سەر زەویی و ژێر زەوی بە شێوەیەکی ئەکادیمی و بایەخدان بە داهاتی تاك ، چونکە ئەمە بناغەیە بۆ داهاتی نەتەوەیی ، کە ئەمیش خۆیی دەبینێتەوە لە فرە سەرچاوەکردنی بووجەی گشتی هەرێم هەوڵدان بۆ بنەبڕکردنی کورتهێنان لە بووجەی گشتیدا .

سێیەم : ئاسایشی کارگێر و ئیداریی :
بنەماکانی ئاسایشی کارگێر و ئیداری
• لە ڕێگای هەوڵدان بۆ نوسینەوەی دەستورێکی تایبەت کە خاوەندارێتیەکەی بگەڕێتەوە بۆ هەرێمی کوردستان ، مەرجێ کۆکەرەوەی سەرجەم پێکهاتەکانی ئەم هەرێمە بێت .
• دەزگاکانی دادوەری بە شێوەیەکی بێ لایەن کارەکانی خۆی ڕاپەرێنێ ، خۆ بەدورگرتن لە بەکارهێنانی مەتاتیەت لە یاساکاندا.
• دەزگاکانی چاودێری بە سەرجەم پێهاتەکانیانەوە کار بکات لە سەر چاودێریی کردنی ئدای ئیداری و دارایی لە کۆی جومگەکانی حکومڕانی دا .
• زەمینەسازی بکرێت بۆ پرۆسەکانی هەڵبژاردن بۆ پۆستە شایستە بووەکان لە کات وجێگای خۆیدا بە مەبەستی ڕێگری کردن لە خواستی پاوەن خوازی بۆ دەستلات .ئەمەش کاتێك دەبێت لە ژێر سەروەر بوونی هەیمەنەی یاسادابێت بەنموونەش :
لە 23 ی حوزیراندا کاتێك پەرلەمان مەبەستی بوو بە ڕێکارە یاسایەکەی یاسای سەرۆکایەتی هەرێم هەموار بکاتەوە بەبێ هەڵوێستە کردن و لە بەرچاو گرتنی بەرژەوەندی تەسکی حزبگەرایەتی ، تا دەستەبەرێکیش بکات بۆ کردنەوەی دەلاقە داخراوەکان لە سەر نووسینەوەی ڕەشنووسی دەستوری هەرێم و گەڕانەوەی هەیمەنەت بۆ دامەزراوەکانی تەشریعی و یاسادانان و تەنفیزی ئا لەم ساتەوەختە بەدواوە لە ژێر فشاری هەندێك لە حزبەکان ئەم ئیرادە لە پەرلەمان سەندرایەوە و بە جۆرێکیش سەندرایەوە کە کار گەیشتە ئەو رادەیەی کە لە 12 تشرینی یەکەم ڕێگا بە سەرۆکی پەرلەمان نەدرا نەك بچێتە بینای پەرلەمانەوە بەڵکو شەقامێکی پایتەختیشەوە.

شاخەوان سەنگاوی
shaxewan.saed@gmail.com